

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

V tieni vojny na Ukrajine

7. výročné stretnutie slovenskej bezpečnostnej a obrannej komunity:

Hlavné závery a odporúčania

V dňoch 25. až 26. augusta 2022 sa v Modre uskutočnilo siedme výročné stretnutie slovenskej bezpečnostnej a obrannej komunity s názvom *Spoločne o bezpečnosti a obrane*.

Ako podtitul tohto ročníka konferencie napovedá, diskusie sa niesli v znamení zdieľania skúseností v súvislosti s prebiehajúcou ruskou vojnou na Ukrajine a jej dôsledkami pre našu bezpečnosť a nazeranie na aktuálne výzvy a hrozby, ktoré vojna v našom bezprostrednom susedstve priniesla alebo ešte väčšmi podčiarkla.

V rámci konferencie sa uskutočnili tri panelové diskusie, ktoré príhovorom otvoril štátny tajomník ministerstva obrany Marian Majer. Slávnostnú večeru pri príležitosti konferencie otvoril svojim príhovorom predseda vlády Eduard Heger, ktorý vyzdvihol potrebu kontinuity a konsenzu v otázkach zahranično-politickej orientácie a smerovania bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky, a to najmä vzhľadom na vojnu u nášho východného suseda.

Výročnej konferencii sa zúčastnilo viac ako 70 predstaviteľov akademickej obce, neziskových organizácií, uniformovaných zložiek, vysokých predstaviteľov štátnej správy vrátane diplomatov a tiež súkromného sektora.

Konferencii sa okrem predsedu vlády zúčastnil aj minister obrany Jaroslav Naď, minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Ivan Korčok, minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský, minister dopravy a výstavby Andrej Doležal či náčelník Generálneho štábu generál Daniel Zmeko. Moderátorom konferencie bol Branislav Závodský.

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

Panelová diskusia I. - Návrat tvrdej bezpečnosti

Kľúčové body diskusie:

- Ruská agresia na Ukrajinu má vplyv nielen na Európu, ale na celý svet. Hneď po jej začiatku bola v Severoatlantickej aliancii aj Európskej únii cítiť vysoká miera jednoty a stability. Potvrdil to napokon aj Madridský samit NATO, na ktorom jeho členovia spoločne označili Rusko za hrozbu. Dôležitým výsledkom samitu je aj nová Strategická koncepcia, v rámci ktorej sa Aliancia vracia k pôvodnej myšlienke kolektívnej bezpečnosti a odstrašovania v praxi.
- Oficiálne označenie Ruska za hrozbu umožní vojenským plánovačom jednoduchšie nadizajnovať spôsob a plán obrany, navýši sa počet síl na východnom krídle NATO a mnohonárodné bojové skupiny sa budú musieť rozšíriť do úrovne brigád. Odstrašovanie sa tak posúva od konceptu ľahkých tzv. *tripwire forces* k robustnej vojenskej prítomnosti vrátane dobudovania zodpovedajúcej infraštruktúry. Pre Slovensko tak môže vyvstať otázka, či bude schopné rozšíriť svoje pôsobenie v rámci posilnenej predsunutej prítomnosti síl NATO v Lotyšsku.
- Mieru bezpečnosti a obrany nielen Slovenska však výrazne limitujú kapacity obranného priemyslu. Obzvlášť kritickou môže byť výrobná kapacita munície, ktorej spotreba pri veľkom konvenčnom konflikte je rádovo vyššia, ako sa očakávalo. Problematická je dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, narušenie dodávateľských sietí, rastúce ceny energií predražujúce výrobu či rozpočtová neistota. S týmito problémami bojuje obranný priemysel v celej Európe. V prípade Slovenska je špecifickým faktorom systematické a dostatočné vyčleňovanie finančných zdrojov. To je v rukách politického leadershipu, na ktorý má vplyv aj verejná mienka spoločnosti. V rámci nej je však Slovensko spolu s Bulharskom najzraniteľnejšou krajinou na východnom krídle Severoatlantickej aliancie.
- Vojenská a finančná pomoc Ukrajinu nie je charitou. Podpora Ukrajiny je v strede priesečníku národných záujmov a hodnôt Slovenska. Stabilné a prosperujúce susedstvo podnecuje ďalší rozvoj. Naopak, nestabilné, konfliktami zmietané susedstvo je stálym ohniskom hrozieb.

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

Odporúčania:

- Pokračovanie v posilňovaní tvrdej bezpečnosti štátov na východnom krídle Severoatlantickej aliancie. Slovensko a ďalšie krajiny potrebujú najmä urýchlene splniť svoje existujúce záväzky a rozvíjať svoje obranné spôsobilosti a kapacity v súlade s článkom 3 Washingtonskej zmluvy. Nevyhnutné bude navýšenie výdavkov na obranu, dokončenie modernizačných projektov, rozvoj záloh či zvyšovanie úrovne pripravenosti ozbrojených síl.
- Na Slovensku je potrebné navýšiť výrobné kapacity obranného priemyslu a investovať do jeho infraštruktúry. Súbežne je maximálne žiadúce podporovať čo najširšiu participáciu domáceho priemyslu na modernizačných projektoch realizovaných zahraničnými dodávateľmi, obzvlášť transfer technológií. Na dosiahnutie týchto zmien je však potrebný leadership, ktorý bude ochotný vyčleňovať potrebné zdroje.
- Základnou podmienkou pre systematický a zmysluplný rozvoj obrannej politiky je vnútropolitická stabilita a zahraničnopolitický konsenzus o smerovaní štátu. Tu Slovensko čelí zásadnej dlhodobej zraniteľnosti, ktorá je neriešiteľná bez zodpovedného prístupu politických elít.

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

Panelová diskusia II. - Nové a staré zraniteľnosti

Kľúčové body diskusie:

- Strategická komunikácia Slovenska v spojitosti s vojnou na Ukrajine bola principiálne dobrá, avšak jej dosah a efekt je obmedzený viacerými faktormi. Medzery pramenia predovšetkým z nedostatočného financovania a personálnych kapacít strategickej komunikácie naprieč štátnou správou. Pozitívny efekt strategickej komunikácie je častokrát obmedzený vysokou nedôverou v inštitúcie. Organizačná kultúra kladúca komunikáciu do stredu plánovania, prípravy a implementácie politik sa presadzuje len pomaly a obmedzene.
- vojna odhalila, že Európsku úniu treba urýchlene zjednotiť na zvýšenie jej akcieschopnosti a zapojiť do nej aj Ukrajinu. Stabilná, bezpečná a bohatá Ukrajina je zdrojom európskeho aj slovenského bohatstva. Ekonomicky bude Slovensko profitovať, ak sa do plánu jej povojnovej obnovy zapoja slovenské firmy.
- Slovensko, trpí problémom nízkej informovanosti a nedovzdelanosti v otázke vzťahu k Rusku. To otvára priestor na enormné ovplyvnenie obrazu Ruska u veľkej časti populácie systematickou propagandou a mýtmi. Pozitívny sentiment voči Rusku sa taktiež viaže na spomienkový optimizmus a nostalgiu naviazanú na druhú svetovú vojnu či éru socializmu.
- Kybernetická bezpečnosť bola na Slovensku dlhodobo zanedbávaná. Mnohé inštitúcie na Slovensku stále nemajú vyriešenú detekciu kybernetických útokov, čo je základný predpoklad budovania kybernetickej bezpečnosti. Je známe, že vojenský konflikt predchádzajú a sprevádzajú kybernetické útoky, preto je najvyšší čas posilniť naše detekčné kapacity.
- Chýba systémové regulačné riešenie pre transparentné blokovanie škodlivého online obsahu. Národný bezpečnostný úrad ako nezávislý orgán nevie riešiť, či sú dezinformácie pravdivé alebo nie, keďže to nie je v jeho kompetencii.

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

Odporúčania:

- Dobudovanie siete buniek strategickej komunikácie na každom z ministerstiev. Navýšenie finančných a personálnych kapacít a vytvorenie plánu komunikácie so samosprávami.
- Je potrebný dôkladný audit bezpečnostného systému na Slovensku s dôrazom na prepojenia a zraniteľnosti nevojenského charakteru v tzv. *sivých zónach*, kedy protivník buduje svoju pozíciu v doménach nesúvisiacich s obranou. Na základe záverov auditu je potrebné pripraviť novú koncepciu bezpečnostného systému, ktorá bude odrazovým bodom pre hĺbkovú reformu legislatívy, štruktúr a nastavenia kompetencií v rámci bezpečnostného a obranného sektora.
- Potrebné je odkomunikovať, že vojna mohla byť už aj na Slovensku a vysvetliť úlohu Ukrajiny v tejto vojne ako potenciálneho silného partnera v rámci posilnenia strategickej komunikácie. Z kandidátskeho štatútu Ukrajiny by profitovalo aj Slovensko a malo by byť dôležitým bodom našej zahraničnej politiky a súčasťou strategickej komunikácie.
- Je potrebné posilnenie a investovanie do vzdelania, najmä histórie a občianskej náuky. Ďalej by to mala byť aj dôkladnejšia analýza investícií smerujúcich do našej krajiny, napríklad vytvorením etickej rady, ktorá analyzuje investície zahraničných firiem na príklade etickej rady v nórskom štátnom ropnom fonde.

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

Panelová diskusia III. - Slovensko v novej geopolitickej realite

Kľúčové body diskusie:

- Napriek množiacim sa dôkazom nadchádzajúcej ruskej agresie voči Ukrajine vo forme spravodajských informácií od spojencov, rétorike ruských elít či samotnému faktu koncentrovania ruských síl na hraniciach, množstvo vrcholových politikov nechcelo pripustiť možnosť invázie. Následne, napriek zažitým predpokladom a očakávaniam, že Rusko Ukrajinu obsadí do niekoľkých dní, ukrajinský národ a prezident Zelenskyj priniesli obdivuhodnú reakciu. V dôsledku nej bolo Rusko donútené na svoje neúspechy zareagovať zmenou stratégie.
- V slovenskej spoločnosti sa zosilňuje miera polarizácie, ktorá predstavuje najväčšiu zraniteľnosť Slovenska. Téma bezpečnosti a obrany je totiž zneužívaná na získavanie politických bodov. V reakcii na ruskú agresiu však slovenská vláda preukázala mimoriadne silnú jednotu.
- V rámci vojenskej pomoci Ukrajine sa Slovensko zbavuje závislosti od Ruska. Stará sovietska a ruská vojenská technika, ktorá je posielaná na Ukrajinu, je preplácaná Európskou úniou. Z týchto finančných zdrojov si vie Slovensko obstaráť novú vojenskú techniku, ktorou posilní svoju obranu a bezpečnosť. Pomoc Ukrajine tak nie je len ľudsky a geopoliticky správna, ale aj prospešná pre obranu Slovenska.
- Predpokladom je, že Ukrajina bude ešte čeliť dlhému konfliktu, no na ruskej ekonomike sa začnú výrazne prejavovať dopady medzinárodných sankcií a izolácie. Európska únia zase čelí energetickej kríze, ktorá sa môže preklopiť do spoločenských nepokojov a politickej nestability v prípade nezvládnutia rastu cien energií. Táto téma je dnes top prioritou v Bruseli aj v členských štátoch.

Odporúčania:

- Diane na Ukrajine opakovane vyvrátilo naše strategické predpoklady, očakávania a horizonty predstavivosti. Takéto chyby je možné zmierňovať využívaním štruktúrovaných analytických techník, red teamingu či tvorbou scenárov v rámci práce spravodajských služieb a ich interakcie s politickými elitami.

SPOLOČNE O BEZPEČNOSTI A OBRANE

- V situácii, kedy je susedný štát Slovenska vo vojne je potrebné pracovať s verejnou mienkou spoločnosti a znížiť jej polarizáciu, čoho zárukou sú zodpovední politickí lídri. Dôležité je, aby bola vládna koalícia v téme bezpečnosti a obrany naďalej jednotná a aby bola táto téma výhradne vecnou, nie politickou.
- Mimoriadne dôležité je prepracovanie koncepcie bezpečnostného systému Slovenska.

Projekt bol realizovaný s podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a NATO Public Diplomacy Division. Názory a tvrdenia vyjadrené v rámci projektu nepredstavujú oficiálne stanoviská partnerov. Za obsah výstupov sú zodpovední výlučne autori.

